

doktor
Major inżynier CZESŁAW DEBICKI, ps. "Jarema", "Chudy"

/ 1899 - 1951 /

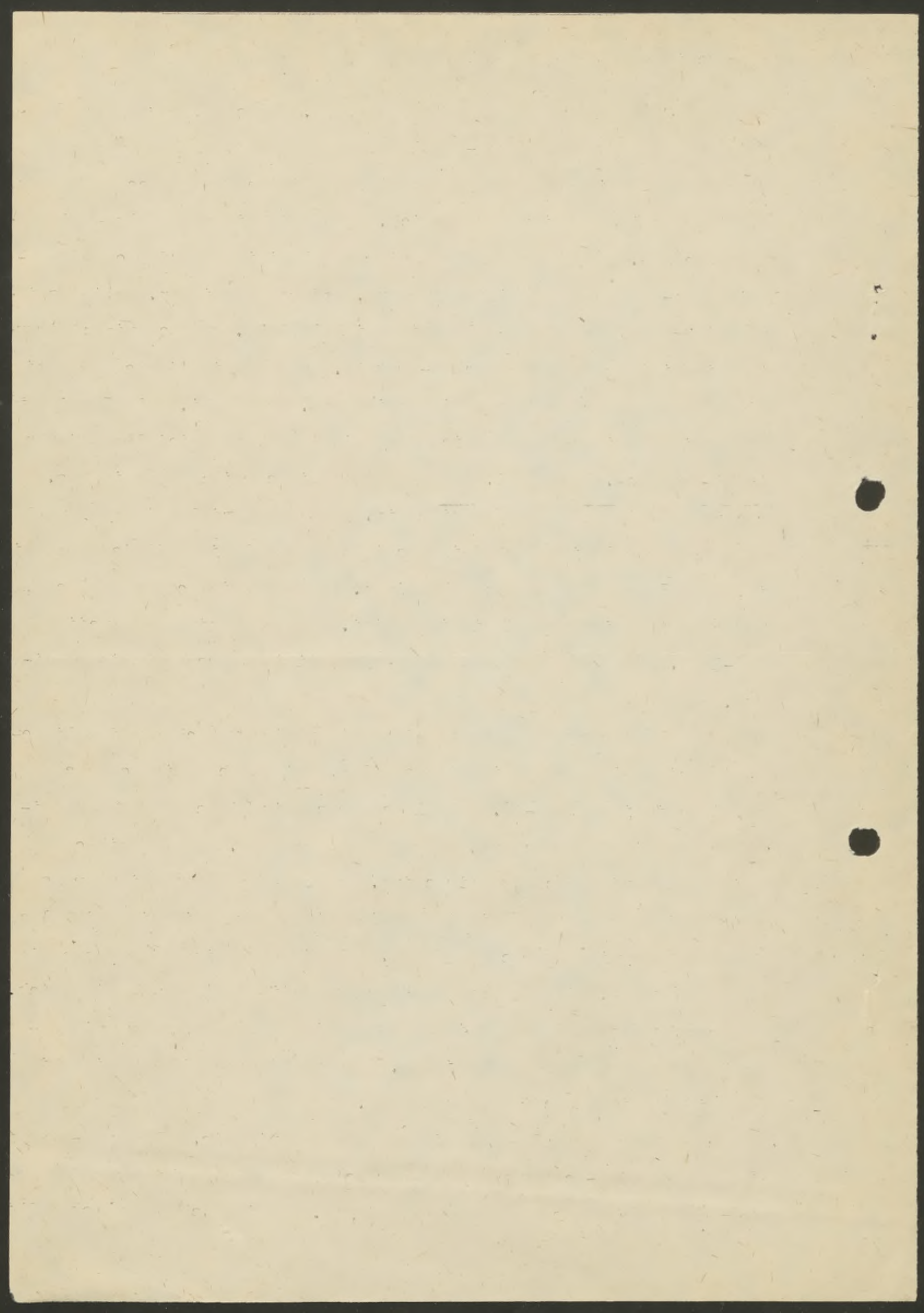
Urodzony 20 listopada 1899 w rodzinnym majątku Iwaszkowce na Podolu, syn Hilarego i Jadwigi z Biskupskich. Wychowuje się na Podolu - gimnazjum w Odessie. W 1918 przedostaje się do Polski i wstępuje do Wojska - 1 Litewsko-Białoruska Dywizja Piechoty. Pod rozkazami gen. Żeligowskiego udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1919, 1920. Odznaczenia: Virtuti Militari i Krzyż Walecznych 4-krotnie. Za zasługi wojenne otrzymuje wojskową działkę rolną w osadzie Dubina pow. wołczyński. W 1925 związek małżeński z Haliną Niekraszewiczówną, ziemianką, właścicielką majątku Siedliszcze pow. wołczyński. Z małżeństwa dwie córki: Irena i Anna.

Ko...y SGGW
w Warsza-
wie.

Pracuje głównie w przemyśle lniarskim. Jest założycielem i zarazem prezesem Centralnej Lniarskiej Stacji Doświadczalnej w Wilnie / po wojnie, w 1945 przeniesione do Poznania /. Aktywny działacz gospodarczy, społeczny i polityczny Ziemi Wileńskiej. Poseł na Sejm w kadencji 1935-1938. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Orderem Polonia Restituta.

W 1939 internowany w obozie litewskim w Birsztanach, skąd w listopadzie ucieka i przedostaje się do Wilna, gdzie włącza się do pracy konspiracyjnej SZP, ZWZ-AK. W 1941 po wkroczeniu Niemców na tereny Wileńszczyzny i Nowogródzycyzy powraca na teren pow. wołczyńskiego, gdzie kontynuuje pracę konspiracyjną. Zagrożony aresztowaniem przez policję białoruską, przenosi się oszmiański, skąd kieruje działalnością AK na terenie czterech powiatów /oszmiański, mołodeczański, wołczyński, wileński/. W 1943 w stopniu majora dowodzi Inspektoratem "F". Bierze udział w szeregu akcji oddziałów oszmiańskich. Na początku maja 1944 dowodzi 3 Zgrupowaniem AK, dobrze zorganizowanym i stosunkowo dobrze uzbrojonym. Tym też Zgrupowaniem Oszmiańskim dowodzić będzie w akcji "Ostra Brama".

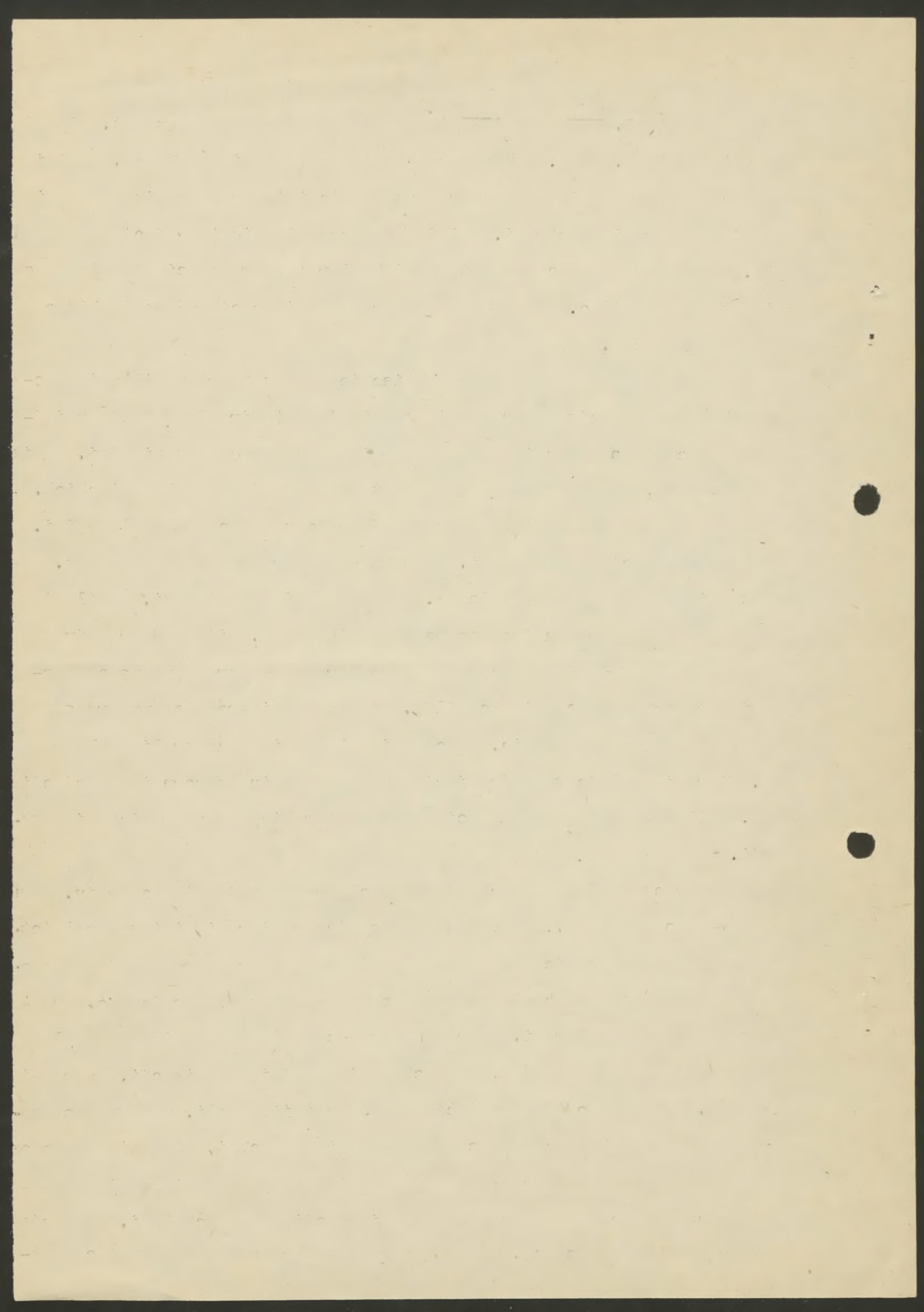
Akcja "Ostra Brama" - zadanie dla Zgrupowania mjr. "Jaremy" - natarcie od południa - cmentarz Rossa-Markucie, po zdławieniu oporu na Rosie przeć koncentrycznie do środka miasta. W zmiennych warunkach walki

śmiało i zdecydowanie.
dowodzi w linii. Jego zastępcą i oficerem operacyjnym jest kpt. Edmund Banasikowski, ps. "Jeż". Część Zgrupowania wdziera się na Rosse. Później ątarcie załamuje się po wyczerpaniu amunicji i wprowadzeniu do walki przez npla broni pancernej. Umiejętne oderwanie się i odejście na południe. W dalszych walkach narasta u mjra "Jaremy" przeczucie tragicznego finału walk o Wilno. Powątpiewa w dobrą wolę i uczciwość sowieckiego "sprzymierzeńca".

Po aresztowaniu przez władze sowieckie Sztabu Okręgu Wilno i Nowogródek i rozpoczęciu internowania oddziałów AK, mjr "Jarema" jest jednym z rzeczników oporu i spływania w kierunku Puszczy Rudnickiej. Zdaje jednak sobie sprawę, że puszcza otoczona jest kordonem jednostek sowieckich. Planuje przedzierać się na zachód, do rejonu Puszczy Grodzieńskiej. Po drodze starcia z sowietami. Kontakt z odtworzoną Komendą Okręgu. Spotkanie z oddziałem "Kotwicza". Dalsze walki z sowietami. Nasiłanie się czerwonego terroru i samoobrona oddziałów AK. Ciężko chory mjr "Jarema" / odnowienie gościca stawowego / przetransportowany na chłopskiej furmance na leczenie do Wilna. Rozpoznany i aresztowany przez NKWD, osadzony w więzieniu. Po ciężkim śledztwie w centrali NKWD przy ul. Ofiarnej zwolniony po przejściowym złagodzeniu terroru i negocjacji gen. "Wilka", dążącego do wyjścia mas żołnierskich AK z tragicznej sytuacji.

W czerwcu 1945 na obcych dokumentach przedostaje się do Kraju. Powraca do swego nazwiska. Przez ówczesnego wicepremiera i ministra rolnictwa Stanisława Mikołajczyka / z którym się znał dobrze przed wojną / powołany na stanowisko Naczelnego Dyrektora Przemysłu Roszarniczego. Organizuje przemysł lniarski. Stara się jednocześnie zatrudnić maksymalną ilość swych kolegów i podkomendnych z wileńskiej konspiracji. Zatrudnia też gen. "Wilka" po jego powrocie z sowieckiej niewoli. Zwalony ze stanowiska na skutek ustawicznych szykan politycznych i działania UB pozostawia rodzinę w Wałbrzychu, a sam przenosi się do Poznania, gdzie prowadzi prace badawcze w Lniarsko-Konopnej Stacji Doświadczalnej. Uzyskuje doktorat nauk rolniczych. Stale szykanowany przez Służbę Bezpieczeńst-

wa i miejscowych działaczy partyjno-młodzieżowych umiera 10 marca 1951 na wylew krwi do mózgu. Spoczywa na cmentarzu przy ul. Lutyckiej w Poznaniu.

Był człowiekiem wybitnym. Nieustraszony żołnierz, znakomity dowódca organizator pracy konspiracyjnej. Ofiarny społecznik, o dużych zasługach dla wsi wileńskiej. W trudnych warunkach powojennych pracował z pełnym poświęceniem dla Kraju, jego gospodarki i nauki rolniczej. Zmarł w pełni sił twórczych jako jedna z licznych ofiar nieludzkiego reżimu. Do końca utrzymywał przyjacielskie kontakty z ludźmi Ziemi Wileńskiej. Nie ułatwiało mu to życia.

Zródła :

1. Banasikowski Edmund, Na zew Ziemi Wileńskiej, Editions Spotkania, Warszawa-Paryż 1990.
2. Huskowska Irena, refleksje, relacje, wspomnienia o Ojcu.
3. Korab-Zebryk Roman, Operacja wileńska AK, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985.
4. Nurczyński Ignacy, wspomnienie o majorze Dębickim, ps. "Jarema".

Stanisław Krasucki
/ Stanisław Krasucki /.

